

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017

ΗΜΕΡΗΣΙΑ & ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΛΥΚΕΙΑ

Σχόλια & Ενδεικτικές Απαντήσεις

ΘΕΜΑ Α.

Σχόλιο:

Προβληματική η διασκευή του κειμένου, αλλοιώνει τον αυθεντικό προβληματισμό του συγγραφέα, δημιουργεί σοβαρά νοηματικά κενά, αναγκάζει τους μαθητές να καταφύγουν στη μηχανιστική σύνδεση των νοημάτων (π.χ. «Στη συνέχεια τονίζει...») και προκαλεί σοβαρά προβλήματα σε εκείνους που επιχειρούν να αποκωδικοποιήσουν τη συλλογιστική πορεία του κειμένου.

Ενδεικτική περίληψη:

Ο Γρηγόρης Σκαλκέας στην ομιλία του προβληματίζεται σχετικά με την απόκλιση της σύγχρονης επιστήμης από τον ανθρωποκεντρικό της προσανατολισμό. Ξεκινά από την παραδοχή πως η επιστήμη, είτε ως «καθαρή» γνώση είτε ως εφαρμοσμένη, προσφέρει τα μέσα για την ικανοποίηση σκοπών που θέτει η κοινωνία. Επομένως, σε μια εποχή αλλοίωσης των ανθρωπιστικών αξιών, είναι αμφίβολο κατά πόσον τα τελειοποιημένα μέσα που διαθέτει η σύγχρονη επιστήμη υπηρετούν τελικά τον άνθρωπο. Συμπεραίνει λοιπόν πως ο σύγχρονος επιστήμονας, έχοντας γνώση, αλλά και συναίσθηση της κοινωνικής του ευθύνης, οφείλει να προβλέπει τις αρνητικές συνέπειες των επιτευγμάτων του για την ανθρωπότητα και να τις αποτρέπει. Ωστόσο, επειδή αυτό δεν είναι πάντοτε εφικτό, θεωρεί αναγκαία την ύπαρξη επιστημόνων με ισχυρά ηθικά ερείσματα, που θα επαναπροσδιορίσουν τους σκοπούς της επιστήμης με επίκεντρο τον άνθρωπο. (126 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β1.

Σχόλιο:

Βελτιωμένη εκδοχή της άσκησης σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια: οι προτάσεις είναι σαφώς διατυπωμένες, διατρέχουν όλο το κείμενο και μάλιστα με γραμμικότητα.

Απάντηση:

1Λ - 2Λ - 3Σ - 4Σ - 5Σ

ΘΕΜΑ Β₂.

[α]

Σχόλιο:

Η Επιτροπή επιμένει να αλλοιώνει την έννοια της «ανάπτυξης» μιας παραγράφου, κατακερματίζοντάς την. Εύστοχα παρατήρησε συνάδελφος πως τα επόμενα χρόνια πρέπει να τεθεί ως διατύπωση «ποιος τρόπος ανάπτυξης δεν υπάρχει στην παράγραφο»! Θεωρούμε πως η πρόθεση του συγγραφέα στην παράγραφο ήταν να διαφοροποιήσει την επιστήμη και την τεχνολογία ως προς τις επιδιώξεις τους, επομένως ο τρόπος ανάπτυξης είναι ένας, η σύγκριση - αντίθεση.

Ενδεικτική απάντηση:

Ένας τρόπος ανάπτυξης της α' παραγράφου του κειμένου είναι¹:

- 1) Παράδειγμα («Πολύ χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν...»): παρατίθεται η άποψη του Αϊνστάιν για τη σχέση επιστήμης και τεχνολογίας, σκοπών και μέσων.
- 2) Αιτιολόγηση («διότι η τεχνολογία...»): ο συγγραφέας ερμηνεύει τη διαφοροποίηση επιστήμης και τεχνολογίας ως προς τις επιδιώξεις τους.
- 3) Σύγκριση - αντίθεση («διότι η επιστήμη ... ενώ η τεχνολογία...»): καταγράφεται η διαφορά επιδιώξεων επιστήμης και τεχνολογίας.
- 4) Αίτιο - αποτέλεσμα («Η επιστήμη ... ανοίγει...»): ο συγγραφέας καταγράφει ως αποτέλεσμα της επιστημονικής έρευνας (αίτιο) τη διεύρυνση των οριζόντων του ανθρώπου.

[β]

Σχόλιο: Με εξαίρεση το «βέβαια» (η Επιτροπή θεωρεί πως δηλώνει έμφαση, αλλά η λέξη δεν είναι καν διαρθρωτική, αφού μετά την αφαίρεση τμήματος του αυθεντικού κειμένου χάνεται η σχέση αντίθεσης που υπήρχε...) οι υπόλοιπες λέξεις δεν προκαλούν κανένα προβληματισμό.

Ενδεικτική απάντηση:

«βέβαια»: έμφαση, επιβεβαίωση (βλ. σχόλιο)

«εάν»: (προ)ϋπόθεση

«όμως»: αντίθεση

¹ ζητείται ένας από τους τέσσερις.

«για τούτο»: αποτέλεσμα

«δηλαδή»: επεξήγηση.

ΘΕΜΑ Β₃.

[α]

Σχόλιο: Εύστοχη γλωσσολογικά η επιλογή για επαναγραφή της πρότασης στα συνώνυμα. Ασαφές ωστόσο το αν οι μαθητές θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουν τη φράση όπως δόθηκε στην άσκηση ή όπως ήταν στην αυθεντική της μορφή. Έτσι, αδυνατώ να καταλάβω το νόημα στα Ελληνικά της τέταρτης πρότασης των συνωνύμων, καθώς στην αυθεντική φράση το «αλλοτριώνουν» έχει ως εννοούμενο αντικείμενο τον άνθρωπο και βέβαια δεν αναφέρεται στην πνευματική του ολοκλήρωση, όπως φαίνεται στην πρόταση της άσκησης. Οι δε απαντήσεις της ΚΕΕ είτε δεν περιέχουν συνώνυμα είτε τα συνώνυμα δε διατηρούν ανέπαφο το νόημα της φράσης.

Ενδεικτικές απαντήσεις:

- Η επιστήμη ως αέναος (= συνεχής, αδιάκοπος, ασταμάτητος, αδιάλειπτος, ακατάπαυστος κ.ά.) αγώνας του ανθρώπου.
- Η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη (= εστιασμένη, επικεντρωμένη, αφοσιωμένη κ.ά.). στην κατάκτηση της γνώσης.
- Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας εγείρουν (= προκαλούν, δημιουργούν κ.ά.) απορίες.
- Το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν (= αλλοιώνουν, υπονομεύουν, παρεμποδίζουν, παρακωλύουν κ.ά.) την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων. (βλ. σχόλιο)
- Κάθε επιστημονικό επίτευγμα θα αποβεί καταστρεπτικό (= ολέθριο, καταστροφικό).

[β]

Σχόλιο: Άγνωστο γιατί η Επιτροπή δεν επέλεξε την επαναγραφή προτάσεων και στα αντίθετα. Ίσως γιατί τουλάχιστον δύο λέξεις («συγκεκριμένο» και «ευθύνη») δεν έχουν αντίθετα με τη σημασία που έχουν στο κείμενο.

Ενδεικτική απάντηση:

- «συγκεκριμένο»: αφηρημένο, γενικό (βλ. σχόλιο)
- «βελτίωσε»: χειροτέρευσε, επιδείνωσε.
- «ευθύνη»: ανευθυνότητα, αθωότητα (βλ. σχόλιο)

- «υλική»: άυλη, πνευματική, ψυχική.
- «ελευθερία»: ανελευθερία, εξάρτηση, δέσμευση, δουλεία, υποδούλωση, υποταγή, χειραγώγηση, ποδηγέτηση.

ΘΕΜΑ Β4.

[α]

Σχόλιο:

Πολύ ενδιαφέρουσα επιλογή που αφορά την ερμηνεία της χρήσης του κόμματος και όχι των «συνηθισμένων» σημείων στίξης. Προκάλεσε «κραδασμούς» στους μαθητές, θα προκαλέσει μεγαλύτερους στους βαθμολογητές...

Ενδεικτική απάντηση:

Με το ασύνδετο σχήμα ο συγγραφέας προσδίδει στον λόγο του ένταση και πυκνότητα, ζωντάνια και αμεσότητα.

[β]

Σχόλιο: Επιστροφή στα καθιερωμένα...

Ενδεικτική απάντηση:

Ο συγγραφέας με τη χρήση του ρητορικού ερωτήματος προβληματίζει τον αναγνώστη σχετικά με την επίδραση (θετική - αρνητική) που άσκησε η επιστήμη στη ζωή των ανθρώπων, ενώ ταυτόχρονα προσδίδει στον λόγο ζωντάνια και αμεσότητα.

ΘΕΜΑ Γ.

Σχόλιο:

Δύσκολα ζητούμενα για τον «παπαγάλο» μαθητή: θα γράψει για την αξία της επιστήμης γενικά στο 1ο ζητούμενο (ενώ πρέπει να συνδυαστεί με συγκεκριμένα σύγχρονα προβλήματα) και τις ευθύνες των επιστημόνων (αντί για τα εφόδια του επιστήμονα).

Ενδεικτική απάντηση:

Προσφώνηση: Αγαπητοί γονείς και καθηγητές, φίλοι συμμαθητές.

§1 (πρόλογος):

- 1) Παρουσίαση της περίπτωσης επικοινωνίας (τελετή αποφοίτησης του σχολείου): εγκατάλειψη του σχολικού μικρόκοσμου - ένταξη στον «πραγματικό» κόσμο με τα προβλήματά του.

- 2) Επιβεβαίωση Δ1 (λογική θεμελίωση Z1): σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα → οικολογική κρίση, φτώχεια και πείνα, αναλφαβητισμός, φανατισμός και δεισιδαιμονίες κ.ά.
- 3) Σκοπός (αποδεικτέα θέση κειμένου): ανάγκη συνειδητοποίησης από τους μελλοντικούς επιστήμονες των ευθυνών τους για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.
- 4) Σύνδεση με Z1 (αποδεικτέα θέση Z1): η επιστήμη μπορεί να αλλάξει προς το καλύτερο τη ζωή της ανθρωπότητας...

§2 (Z1A): ...με τη γνώση που παράγει

- καταπολέμηση του φόβου, των δεισιδαιμονιών, των προκαταλήψεων κτλ.
- καταπολέμηση του αναλφαβητισμού

§3 (Z1B): ...με τα μέσα που διαθέτει

- αύξηση του προσδόκιμου ζωής & μείωση της παιδικής θνησιμότητας (φάρμακα, ιατρικές μέθοδοι)
- αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας (αντιρρυπαντική τεχνολογία, εναλλακτικές επιλογές ενέργειας κτλ.)
- αντιμετώπιση της πείνας (γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα, νέες μέθοδοι καλλιέργειας, εξασφάλιση πόσιμου νερού κτλ.)

§4 (μεταβατική):

- 1) Συμπέρασμα: η επιστήμη μπορεί να συμβάλει στην επίλυση πολλών από τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου.
- 2) Επιβεβαίωση Δ2 (λογική επιβεβαίωση Z2): η επιστήμη παρέχει τα μέσα - οι άνθρωποι θέτουν τους σκοπούς.
- 3) Σύνδεση με Z2 (αποδεικτέα θέση Z2): οι επιστήμονες οφείλουν να έχουν ισχυρά ηθικά ερείσματα...

§5 (Z2A): ...ατομικά

- Εντιμότητα και ειλικρίνεια
- Ανιδιοτέλεια
- Ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα

§6 (Z2B): ...κοινωνικά

- Ανθρωπιά
- Κοινωνική ευαισθησία

- Θάρρος και παρρησία

§7 (επίλογος):

- 1) Συμπέρασμα Ζ1: οι χρήσεις των επιστημονικών επιτευγμάτων εξαρτάται από τα εφόδια του επιστήμονα.
- 2) Συμπέρασμα κειμένου (επιλογική αναφορά στον σκοπό): οι απόφοιτοι ως μελλοντικοί επιστήμονες οφείλουν να συνειδητοποιήσουν τη δύναμη που καλούνται να διαχειριστούν.

Επιφώνηση: Ευχαριστώ για την προσοχή σας